

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ ΣΕΡΒΙΑΣ»

(Πτέρυγα περιοδικών εκθέσεων «Κυριάκος Κρόκος», 8/6-13/9/2017)

Μεταξύ των στόχων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού είναι και η διοργάνωση εκθέσεων και γενικότερα δράσεων, με στόχο την προώθηση της επιστημονικής έρευνας και τη διάχυση της γνώσης στο επιστημονικό και ευρύτερο κοινό πάνω σε ποικίλα θέματα που σχετίζονται με εκφάνσεις του βυζαντινού πολιτισμού και των αλληλεπιδράσεων με ομόδοξους λαούς που μοιράζονται την κοινή πολιτισμική κληρονομιά του Βυζαντίου. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η συνεχής, σχεδόν ετήσια από το 2012, συνεργασία μας με πολιτιστικούς φορείς των γειτονικών Βαλκανικών χωρών και ειδικότερα της Βουλγαρίας και της Σερβίας. Η έκθεση που εγκαινιάζουμε σήμερα με τίτλο: «Ο άγιος Σάββας Σερβίας», μία συνεργασία με το Ιστορικό Μουσείο της Σερβίας, έρχεται να προστεθεί στη σειρά των εκθέσεων και άλλων πολιτιστικών δράσεων που υλοποιήσαμε σε συνεργασία με το Γενικό Προξενείο της Δημοκρατίας της Σερβίας στη Θεσσαλονίκη και πολιτιστικούς οργανισμούς της Σερβίας. Να θυμίσω επιγραμματικά τη φωτογραφική έκθεση: «Αρχιτεκτονικοί Θησαυροί από την Καρδιά της Μεσαιωνικής Σερβίας», το 2012-2013, μια συνεργασία με το Ίδρυμα για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Κράλιεβο (Zavod za Zaštitu Spomenika Kulture Kraljeva) καθώς και τη φωτογραφική έκθεση: «Και έτσι, διέδωσαν τον Λόγο στους νέους λαούς», το 2013 στο πλαίσιο του αφιερωματικού έτους αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου. Το Δεκέμβριο του 2016 ξεκινήσαμε τη συνεργασία μας και τις ανταλλαγές δράσεων με το Ιστορικό Μουσείο της Σερβίας, το κορυφαίο Μουσείο της Σερβίας στο Βελιγράδι, με την οργάνωση της περιοδικής έκθεσης: «Γαλλοσερβικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο του 1ου Π.Π. στην Θέρμη/Σέδες. Τα αρχαιολογικά τεκμήρια». Η έκθεση αυτή, με εποπτικό υλικό, που αποτέλεσε προϊόν επιστημονικής εργασίας του Μουσείου μας, χρηματοδοτήθηκε εξολοκλήρου από τη σερβική πλευρά και συνέβαλε στην ανάδειξη της νεότερης κοινής πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ως ανταπόδοση φιλοξενούμε από σήμερα και μέχρι τις 13 Σεπτέμβρη την έκθεση για τον άγιο Σάββα Σερβίας και πάλι με έξοδα της σερβικής πλευράς. Τους ευχαριστούμε θερμά γι αυτό.

Η έκθεση αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς έρχεται να συστήσει στο ευρύ κοινό μία άγνωστη, εν πολλοίς, πνευματική προσωπικότητα, που σχετίζεται άμεσα με τη μεταλαμπάδευση του βυζαντινού πολιτισμού στη Σερβία, στο τέλος του 12ου με αρχές του 13ου αι. Ο άγιος Σάββας (περ. 1175-1236) αν και υπήρξε πρίγκιπας, ήταν ο Ράτσκο, γιός του μεγάλου ζουπάνου Στέφανου Νέμανια-εγκατέλειψε τον κοσμικό βίο για να επιλέξει τον μοναχικό. Κατέφυγε στο Άγιο Όρος, το 1192/3 όπου εκάρη μοναχός στην παλαιά ρωσική μονή. Στη συνέχεια με συμβουλή του Πρώτου του Αγίου Όρους εγκατοίκησε στη μονή Βατοπαιδίου, της οποίας υπήρξε δεύτερος κτίτορας και μέγας δωρητής. Μετά την προσέλευση πολλών Σέρβων ευγενών στο Άγιο Όρος ο Σάββας έλαβε την απόφαση μαζί με τον πατέρα του, ο οποίος εκάρη στο μεταξύ κι εκείνος μοναχός με το όνομα Συμεών, να ιδρύσει μία μονή για τους Σέρβους μοναχούς, λαμβάνοντας και τη συγκατάθεση της μονής Βατοπαιδίου και αξιοποιώντας παράλληλα τους συγγενικούς δεσμούς της οικογένειάς

του με τον αυτοκράτορα Αλέξιο Γ΄ Άγγελο. Έτσι ιδρύεται η σταυροπηγική μονή Χιλανδαρίου το 1198. Ο άγιος Σάββας υπήρξε γενικότερα ιδρυτής και μεγάλος ευεργέτης πλήθους ναών και μονών, στο Άγιο Όρος, όπου μόνασε με διαλείμματα για μεγάλο χρονικό διάστημα στη Σερβία, στην Κωνσταντινούπολη, στη Θεσσαλονίκη και στους Αγίους Τόπους, καθώς και ηγούμενος της περιφέρειας σερβικής μονής Στουντένιτσα. Μέσα από απεικονίσεις του σε τοιχογραφίες και εικόνες, οπτικοακουστικό υλικό και εύληπτα επεξηγηματικά κείμενα αντιλαμβάνεται ο επισκέπτης το πολυσχιδές έργο του θεολόγου, διπλωμάτη, λογοτέχνη, νομοθέτη, ιδρυτή της αυτοκέφαλης σερβικής ορθόδοξης εκκλησίας. Κεντρικό έκθεμα αποτελεί το ακριβές αντίγραφο της ποιμαντορικής ράβδου του.

Η έκθεση αυτή αναδεικνύει τους μακροχρόνιους δεσμούς των δύο ομόδοξων λαών και συμβάλλει στην ανάπτυξη των σχέσεων καλής γειτονίας και ειρηνικής συμβίωσης. Θα ήθελα να ευχαριστήσω για άλλη μία φορά και από τη θέση αυτή τη Δ/ντρια του Ιστορικού Μουσείου της Σερβίας κ. Ντούσιτσα Μπόιτς τον αρχιτέκτονα Ράτσκο Σούρντιτς και τους συνεργάτες τους, το προσωπικό του μουσείου μας και ιδιαίτερα τον αρχαιολόγο – μουσειολόγο Τάσο Αντωνάρα, ψυχή της ελληνοσερβικής συνεργασίας, λόγω και των ακαδημαϊκών σπουδών του στο Βελιγράδι, την αρχιτέκτονα μηχανικό Σίτσου Καραδημητρίου και τους τεχνίτες μας Γιώργο Αλεξανδρή, Βασίλη Ρέμβο και Βασίλη Γρατσανλή. Επίσης ευχαριστούμε τον κ. Βασίλειο Νικόλτσιο, Δ/ντη του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα για την ευγενική παραχώρηση για την έκθεση του σερβικού τάγματος αριστείας του αγίου Σάββα (1883, 1 Ανώτερο Ταξίαρχη, 1 Ταξίαρχη και 3 Ιπότες), το οποίο αποτελεί και το πρώτο τάγμα αριστείας που απονέμεται αποκλειστικά σε πολίτες, καθώς και το Γενικό Προξενείο της Δημοκρατίας της Σερβίας στη Θεσσαλονίκη για τη δεξίωση που θα ακολουθήσει.